

مهمترین مساجد استانبول

همراه با معرفی نهمین مساجد مهم بورس اوادیرنه

ترجمه، تالیف و اقتباس:

سید علی مجابی

استادیار دانشکده هنر، معماری و شهرسازی دانشگاه آزاد اسلامی نجف آباد

بهار رحیم زاده

مدرس دانشکده هنر، معماری و شهرسازی دانشگاه آزاد اسلامی نجف آباد

زهرا فنایی

استادیار دانشکده هنر، معماری و شهرسازی دانشگاه آزاد اسلامی نجف آباد

سرشناسه: متیوز، هنری Matthews, Henry

عنوان و نام پدیدآور: مهمترین مساجد استانبول همراه با مروری بر مساجد مهم بوسرا و ادیرنه/نوشته هنری متیوز؛ ترجمه، تالیف و اقتباس سیدعلی مجابی، بهار

رحیمزاده، زهرا فنایی.

مشخصات نشر: اصفهان: ترنم اندیشه، ۱۳۹۸.

شابک: 978-600-99999-2-7

مشخصات ظاهری: ۲۶۴ ص: مصور؛ ۲۲×۲۹ س.م.

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: بخش اعظم کتاب حاضر ترجمه کتاب "Mosques of Istanbul : including the mosques of Bursa and Edirne" است.

یادداشت: واژه‌نامه.

یادداشت: نمایه.

موضوع: استانبول (ترکیه) -- ساختمان‌ها، سازه‌ها و غیره

موضوع: مسجدها -- ترکیه -- استانبول

موضوع: Istanbul (Turkey)-- Buildings, structures, etc.

شناسه افزوده: مجابی، سیدعلی، Istanbul --

موضوع: Turkey -- Mosques -- ۱۳۵۲ - گردآورنده، مترجم

شناسه افزوده: رحیمزاده، بهار، ۱۳۶۵ - مترجم

شناسه افزوده: فنایی، زهرا، ۱۳۵۱ - گردآورنده، مترجم

رده بندی دیویی: ۷۲۶/۲

رده بندی کنگره: NA۴۶۷۰

شماره کتابشناسی ملی: ۵۷۱، ۷۱/۳

مهمترین مساجد استانبول

نوشته: هنری متیوز

ترجمه، تالیف و اقتباس: سیدعلی مجابی، بهار رحیمزاده، زهرا فنایی

انتشارات: ترنم اندیشه

مدیر مسئول: محمدرضا ملاقلی

طراح: نفیسه میرفندرسکی

نوبت چاپ: اول / تابستان ۱۳۹۸

تعداد صفحات: ۲۶۴ صفحه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۹۹۹-۲-۷

تیراز: ۵۰۰ نسخه

بهاء: با لوح فشرده ۱۰۰/۰۰۰ تومان

با مجموعه تصاویر چاپ شده ۸۵۰/۰۰۰ تومان

رایانامه الکترونیکی مترجم:

sa-mojabi@iaun.ac.ir

نشانی الکترونیکی مترجم:

<http://research.iaun.ac.ir/pd/mojabi/indexfa.php>

رایانامه الکترونیکی ناشر:

tarrannomandisheh@gmail.com

❖ کلیه حقوق چاپ برای مؤلف محفوظ است. ❖

فهرست

۱۱	درباره کتاب
۱۲	درباره نویسنده
۱۲	یادداشت نویسنده
۱۳	نکاتی در خصوص اسامی و تاریخ مساجد
۱۳	نکاتی در خصوص واژه نامه
۱۵	یادداشت ویراستار نسخه ترکی کتاب
۱۷	یادداشت مترجمین

فصل اول: مقدمه

۲۲	مقدمه
۲۵	دین اسلام
۲۶	پنج رکن اسلام
۲۷	اهل کتاب در اسلام
۲۸	اولین خلفای اسلام
۲۸	تصوف و سیاق دراویش
۲۸	زنان در مساجد
۲۹	بازدید از مساجد
۲۹	ساعات بازدید
۲۹	سنت‌های معماری اسلامی
۲۹	خاستگاه و اصول کلی
۳۰	مساجد پیش از عثمانی
۳۱	خطاطی عثمانی
۳۴	معماری سلجوقی
۳۴	مقرنس
۳۴	پنجره‌های مسجد
۳۵	امپراتوری عثمانی

فصل دوم: مساجد بورسا و ادرینه قبل از فتح قسطنطنیه

- ۳۸ مساجد بورسا و ادرینه قبل از پیروزی قسطنطنیه
- ۳۹ ۱- مسجد علاءالدین- بورسا- ۱۳۳۵ میلادی- نقشه دستی شماره ح.....
- ۴۰ فیل پوش ها
- ۴۰ گوشواره (گوشه سازی)های معمولی
- ۴۱ ردیف‌های مثلث شکل ترکی
- ۴۱ ۲- مسجد اورهان غازی- بورسا- ۱۳۳۹ میلادی- نقشه دستی شماره ح.....
- ۴۲ ۳- مسجد مراد خداوندگار- بورسا- ۱۳۶۳ تا ۱۳۶۶ میلادی
- ۴۵ ۴- مسجد یلدریم باغ- بورسا- ۱۳۹۱ تا ۹۵ میلادی- نقشه دستی شماره ح.....
- ۴۸ ۵- مسجد جامع - بورسا- ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰ میلادی- نقشه دستی شماره ح.....
- ۵۰ ۶- مسجد سبز- بورسا- ۱۴۱۲ تا ۱۴۲۱ میلادی- نقشه دستی شماره ح.....
- ۵۳ ۷- مسجد مرادیه - بورسا- ۱۴۲۱ تا ۱۴۲۶ میلادی- نقشه دستی شماره ح.....
- ۵۵ ۸- مسجد قدیمی- ادرینه- آغاز ساخت ۱۴۰۱ میلادی- نقشه دستی شماره خ.....
- ۵۶ ۹- مسجد مرادیه- ادرینه - ۱۴۳۵ میلادی- نقشه دستی شماره خ.....
- ۵۸ ۱۰- مسجد سه شرفه (نعلبکی)- ادرینه- ۱۴۳۸ تا ۱۴۴۱- نقشه دستی شماره خ.....

فصل سوم: کلیساهای مسیحی تبدیل شده به مسجد

- ۶۲ کلیساهای مسیحی تبدیل شده به مسجد
- ۶۲ ۱۱- ایا صوفیه، از ۱۴۵۳ میلادی- هاگیا صوفیا، ۵۳۲ تا ۵۳۷ م- نقشه دستی الف.....
- ۶۳ کلیسا ژوستینیانوس
- ۶۸ تبدیل به مسجد
- ۷۲ ۱۲- مسجد ایاصوفیا کوچک، سرکیس و باخوس مقدس- ۵۲۶ م- نقشه دستی الف.....
- ۷۴ ۱۳- مسجد قلندرخانه، از ۱۴۵۳ میلادی- عبادتگاه ثئوتوکوس کیریوتیسا، از قرن ۱۱ تا ۱۶ میلادی- نقشه دستی ب.....

فصل چهارم: مساجد اولیه پس از فتح قسطنطنیه

- ۷۸ مساجد اولیه پس از فتح قسطنطنیه
- ۷۹ ۱۴- مسجد محمود پاشا - ۱۴۶۳ میلادی- نقشه دستی شماره ب.....
- ۸۲ ۱۵- مسجد فاتح - ۱۴۶۳ تا ۱۴۷۰ میلادی/ با زمین لرزه‌ای در سال ۱۷۶۶ میلادی تخریب و با طرحی متفاوت دوباره ساخته شد- نقشه دستی شماره ج.....
- ۸۵ ۱۶- مسجد مراد پاشا - آکسارای- ۱۴۶۹ میلادی- نقشه دستی شماره ج.....
- ۸۶ ۱۷- مسجد سلطان بایزید دوم- ادرینه- ۱۴۸۴ تا ۱۴۸۸ میلادی- نقشه دستی شماره خ.....
- ۸۹ ۱۸- مسجد عتیق علی پاشا- نزدیک ستون کنستانتین - ۱۴۹۶ میلادی- نقشه دستی شماره ب.....
- ۹۱ ۱۹- مسجد سلطان بایزید دوم - ۱۵۰۱ تا ۱۵۰۶ میلادی- نقشه دستی شماره ب.....

۲۰- مسجد سلطان سلیم- در حدود ۱۵۲۲ میلادی- نقشه دستی شماره ج..... ۹۳

فصل پنجم: مساجد دوره کلاسیک بنا شده توسط معمار سینان بزرگ

- ۹۸ مساجد دوره کلاسیک بنا شده توسط معمار سینان بزرگ
- ۹۸ معمار سینان؛ معمار ارشد سلیمان با شکوه
- ۹۹ زندگی معمار سینان
- ۲۱- مسجد خاصگی (خرم سلطان)- ۱۵۳۸/۳۹ تا ۴۰ و مجدداً ۱۵۵۰ تا ۵۱ میلادی- نقشه دستی شماره ج..... ۱۰۱
- ۲۲- مسجد مهرماه سلطان (مسجد اسکله)- اوسکودار- ۱۵۴۳ تا ۴۴- ۴۸ میلادی- نقشه دستی شماره ت..... ۱۰۳
- ۲۳- مسجد شاهزاده (شهرزاده)- ۱۵۴۳ تا ۴۸ میلادی- نقشه دستی شماره ب..... ۱۰۶
- ۲۴- مسجد سلیمانیه- ۱۵۵۰ تا ۱۵۵۷ میلادی- نقشه دستی شماره ب..... ۱۱۱
- ۱۱۹ نجوم اسلامی و ساعت‌های کتابی
- ۲۵- مسجد کارا احمد پاشا- پایه‌ریزی در ۱۵۵۵، ساخت بنا در ۱۵۶۵ تا ۷۱ میلادی- نقشه دستی شماره ج..... ۱۲۱
- ۲۶- مسجد سینان پاشا- بشیکتاش- ۵۴ و ۵۵ تا ۵۶ میلادی- نقشه دستی ج..... ۱۲۳
- ۲۷- مسجد رستم پاشا- امینونو- ۱۶۱ تا ۶۳ میلادی- نقشه دستی شماره ب..... ۱۲۴
- ۱۲۷ کاشی‌های ایزنیک
- ۲۸- مسجد سلطان مهرماه- دروازه ادیرنه (ادیرنه آبرو)- ۱۵۶۳ تا ۷۰ میلادی- نقشه دستی شماره ج..... ۱۳۰
- ۲۹- مسجد ملا چلبی- فیندی کلی- ۱۵۷۰ تا ۸۴ میلادی- نقشه دستی شماره ج..... ۱۳۱
- ۳۰- مسجد سلیمیه- ادیرنه- ۱۵۶۸ تا ۷۵ میلادی- نقشه دستی شماره خ..... ۱۳۳
- ۳۱- مسجد سوکول لو محمد پاشا و سلطان اسماهان- کادیرا- ۱۵۶۷- ۶۱- ۷۲/۷۱ میلادی- نقشه دستی الف..... ۱۴۲
- ۳۲- مسجد پیاله پاشا- ۱۵۶۵ تا ۱۵۷۳ میلادی- نقشه دستی شماره ث..... ۱۴۵
- ۳۳- مسجد زال محمود پاشا و شاه سلطان- ایوب- ۱۵۷۷ تا ۱۵۹۰ میلادی- نقشه دستی شماره ث..... ۱۴۷
- ۳۴- مسجد سوکول لو محمد پاشا- آراپ کاپی- ۱۵۷۳ تا ۱۵۷۷/۷۸ میلادی- نقشه دستی شماره ج..... ۱۴۹
- ۳۵- مسجد سلطان عتیق والده (مسجد ملکه مادر)- اسکودار- ۱۵۷۱ تا ۱۵۸۳ میلادی- نقشه دستی ت..... ۱۵۱
- ۳۶- مسجد قلیچ علی پاشا- ۱۵۷۱ تا ۱۵۸۱ میلادی- نقشه دستی شماره ج..... ۱۵۵
- ۳۷- مسجد شمسی احمد پاشا- ۱۵۸۰ تا ۱۵۸۱ میلادی- نقشه دستی شماره ت..... ۱۵۷
- ۳۸- مسجد نشانچی محمد پاشا- ۱۵۸۴ تا ۵۱ میلادی و ۱۵۸۸ تا ۱۵۸۹ میلادی- نقشه دستی شماره ج..... ۱۵۹

فصل ششم: مساجد اواخر دوره کلاسیک

- ۱۶۲ مساجد اواخر دوره کلاسیک
- ۳۹- مسجد ملکه مادر جدید (مسجد جدید)- امینونو- ۱۵۹۷ تا ۱۶۰۳ و ۱۶۶۰ تا ۱۶۶۳- نقشه دستی پ..... ۱۶۳
- ۴۰- مسجد سلطان احمد (مسجد آبی)- ۱۶۰۹ تا ۱۶۱۶ میلادی- نقشه دستی شماره ب..... ۱۶۶
- ۴۱- مسجد کاشی کاری شده (مسجد چینیلی)- اوسکودار- ۱۶۴۰ میلادی- نقشه دستی شماره ت..... ۱۷۰

فصل هفتم: مساجد دوره باروک

- ۱۷۴ مساجد دوره باروک
- ۴۲- مسجد جدید ملکه مادر (ینی والده)- اوسکودار- ۱۷۰۸ تا ۱۷۱۰ میلادی- نقشه دستی شماره ت..... ۱۷۶

- ۴۳- مسجد نور عثمانیه- ۱۷۴۸ تا ۱۷۵۵ میلادی - نقشه دستی شماره پ ۱۷۷
- ۴۴- مسجد گل لاله (مسجد لاله لی)- ۱۷۵۹ تا ۱۷۶۳ میلادی - نقشه دستی شماره پ ۱۷۹
- ۴۵- مسجد فاتح (مسجد محمد فاتح)- ۱۷۶۷ میلادی- نقشه دستی شماره ج ۱۸۱
- ۴۶- مسجد سلطان ایوب (ابو ایوب انصاری)- ۱۷۹۸ تا ۱۸۰۰ میلادی- نقشه دستی شماره ث ۱۸۲
- ۴۷- مسجد نصرت (نصرتیه - پیروزی) یا مسجد توپخانه - ۱۸۲۰ میلادی- نقشه دستی شماره چ ۱۸۶

فصل هشتم: مساجد اواخر قرن نوزدهم

- مساجد اواخر قرن ۱۹ میلادی ۱۹۰
- ۴۸- مسجد دولما باغچه (مسجد بزم عالم والده سلطان)- ۱۸۵۳ میلادی- نقشه دستی شماره چ ۱۹۱
- ۴۹- مسجد حمیدیه بزرگ - اورتا کوی- ۱۸۵۴ میلادی- نقشه دستی شماره چ ۱۹۳
- ۵۰- مسجد حمیدیه - قصر یلدیز (ستاره) - ۱۸۸۰ میلادی- نقشه دستی شماره چ ۱۹۵

فصل نهم: مساجد مدرن استانبول

- مساجد مدرن استانبول ۲۰۰
- ۵۱- مسجد شاکرین- اوسکودار - ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۱ میلادی- نقشه دستی شماره ت ۲۰۱
- ۵۲- مسجد سانجاکلار (بیرق ها)- بیرک چکم - ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۲ میلادی ۲۰۲
- ۵۳- مسجد دانشکده الهیات دانشگاه مرمر مرمرت)- اوسکودار - ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۵ میلادی ۲۰۴
- ۵۴- مسجد چاملیجا- تپه های چاملیجا (اوسکودار) - باز به خت از ۲۰۱۳ میلادی ۲۰۵

فصل دهم: نقشه های دستی و محلی

- خطوط سیر در نقشه های دستی و محلی ۲۰۸
- نقشه الف- محدوده استقرار مساجد بیزانسی ۲۰۹
- خط سیر نقشه الف ۲۰۹
- نقشه ب - محدوده استقرار مساجد دوره کلاسیک عثمانی ۲۱۱
- خط سیر نقشه ب ۲۱۲
- نقشه پ- محدوده استقرار مساجد اواخر دوره کلاسیک و باروک ۲۱۵
- خط سیر نقشه پ ۲۱۵
- نقشه ت- محدوده استقرار مساجد منطقه اوسکودار ۲۱۵
- خط سیر نقشه ت ۲۱۶
- نقشه ث- محدوده استقرار مساجد منطقه زیارتی ایوب ۲۱۸
- خط سیر نقشه ث ۲۱۹
- نقشه ج- محدوده استقرار مساجد فاتح، سلیم و سایر مساجد اطراف آن ۲۲۱
- خط سیر نقشه ج ۲۲۱
- نقشه چ- محدوده استقرار مساجد منطقه بی اوغلو و ساحل بسفر ۲۲۳
- خط سیر نقشه چ ۲۲۴
- نقشه ح- محدوده استقرار مساجد بورس، مسجدهای اولیه در اولین پایتخت ۲۲۵

۲۲۵	خط سیر نقشه ح
۲۲۸	نقشه خ- محدوده استقرار مساجد ادیرنه، سنت در حال تکامل
۲۲۸	خط سیر نقشه خ
۲۳۰	نقشه توزیع مکانی و استقرار مساجد استانبول

فصل یازدهم: ضمائم

۲۳۲	ترتیب استقرار سلاطین عثمانی بر مسند حکومت
۲۳۳	جدول تطبیقی مساجد و تسلسل اتفاقات تاریخی در عهد عثمانی و جهان
۲۳۳	جدول الف: از ۱۲۰۰ تا ۱۴۰۰ میلادی
۲۳۴	جدول ب: از ۱۴۰۰ تا ۱۵۰۰ میلادی
۲۳۵	جدول ج: از ۱۵۰۰ تا ۱۶۰۰ میلادی
۲۳۶	جدول د: از ۱۶۰۰ تا ۱۷۰۰ میلادی
۲۳۷	جدول ه: از ۱۷۰۰ تا ۱۸۰۰ میلادی
۲۳۸	جدول و: از ۱۸۰۰ تا ۱۹۲۵ میلاد
۲۳۹	معرفی منابع پایه در تاریخ هنر و معماری عثمانی
۲۴۱	واژه نامه لغات ترکی و عربی بکار رفته در کتاب
۲۴۷	واژه نامه لغات تخصصی معماری بکار رفته در کتاب
۲۵۱	منابع مورد استفاده جهت ترجمه کتاب

نمایه‌ها: نمایه اماکن، نمایه اشخاص، نمایه واژگان اصلاحات فنی و اسلامی

۲۵۶	الف- نمایه اماکن
۲۵۹	ب- نمایه اشخاص
۲۶۱	ج- نمایه اصطلاحات فنی و اسلامی

درباره کتاب؛

مساجد استانبول شکوه و جلال معماری اسلامی را نشان می‌دهد. گنبدهایی که بر فراز این مساجد قرار گرفته و از دور دست در خط افق شهر مشاهده می‌گردند، برآه از مال‌گرایی و جاه‌طلبی سلاطین قدرتمند عثمانی و همچنین نشانه‌ای از استعداد معماران سازنده آن است. این کتاب مساجد استانبول از منظر تاریخی، مذهبی و اجتماعی مورد بررسی قرار می‌دهد. این کتاب همچنین سیر تکامل مساجد عثمانی از کوچکترین نمونه‌های آنها که در قرن چهاردهم میلادی در اولین پایتخت‌های عثمانیان، یعنی بورسا و ادیرنه، بنا نهاده شده بود تا آنهایی که بعدها پس از فتح قسطنطنیه در سال ۱۴۵۳ میلادی ساخته شد، و سپس تا نمونه‌های باشکوه و عظیمی که توسط سلطان سلیمان قانونی در شانزدهم بنا گردید را دنبال می‌کند. تجربه‌های جسورانه در بکارگیری و استفاده از فضا، نور و ساختار که توسط معمار سینان، میکل آنز عثمانی، در این مساجد قابل مشاهده است، موضوعات ابتدایی این کتاب را تشکیل می‌دهد. اما در ادامه حیات امپراتوری عثمانی، از آورو، هایی که از تاثیر مکاتب هنری هم عصر با عثمانی در اروپا همچون باروک، روکوکو و نئوکلاسیک در معماری عثمانی پدید می‌آید و در ساخت مساجد آن تجلی می‌یابد، نیز شگفت‌انگیز است.

نویسنده این کتاب نشان می‌دهد که چطور این بناها مجموعه‌هایی اجتماعی بوده و بعنوان یک مرکز آموزشی، هسته، بنیان و اساس محله‌ها را شکل می‌دهند. نویسنده همچنین سعی می‌نماید تا بصیرت و بینش در حکومت عثمانی، حمایت سلاطین و وزرا و قدرت زنان در دربار را نشان دهد. متن این کتاب با تصاویری رنگی و آموزنده، راهنمایی علمی برای بازدید کنندگان از مساجد استانبول است. همینطور خواندن این کتاب برای آنهایی که می‌خواهند از معماری عثمانی سر در بیاورند، توصیه می‌گردد. نقشه‌های ساده و ابتدایی این کتاب می‌تواند برای بازدید کنندگان در تورهای پیاده استانبول، بورسا و ادیرنه راهنمایی به دقت برنامه‌ریزی شده باشد تا با سهولت هرچه تمام‌تر بتوانند راحت‌ترین و آسان‌ترین مسیرهای رسیدن به این مساجد را بیابند.